The Music of Their Royal Courts (London, 1967, Saga Records)

To Us a Child… (Eynsham, Oxford, 1968, Abbey "Pan" Records)

Music with her Silver Sound… (London, 1971, Decca "Turnabout/Vox" Records)

Music for Knole (H. n., 1977, Music with the National Trust)

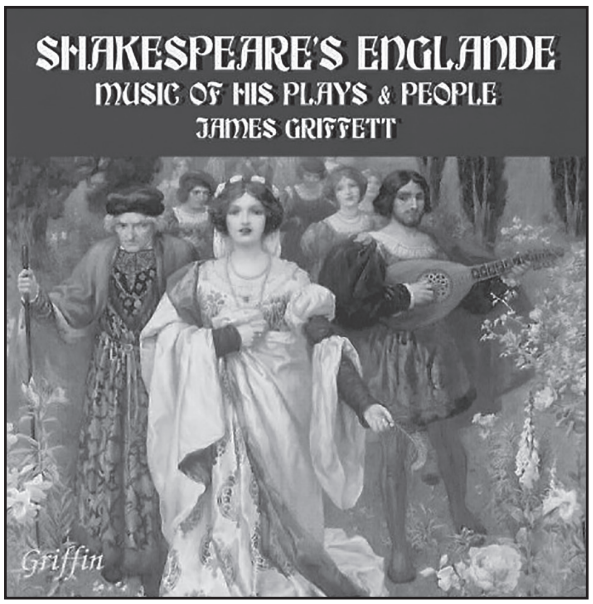
Music of the English Home 1570–1670 (New York, 1980, Turnabout/Vox Records)

Byrd. Songs and instrumental music (H. n., 1994, Musicaphon Records)

Thomas Tomkins and his contemporaries. Songs and Ensemble Music (H. n., 1995, Musicaphon Records)

Songs and Fantasies from the 16th and 17th centuries by English Consort of Viols (H. n., 2008, Countdown Media GmbH)

Shakespeare's Englande. Music of His Plays & People (Songs & dances by various composers, including Farnaby, Byrd, Gibbons, Morley, Cornysh, Dowland, Tomkins, Campion, Wilbye, & William Lawes) (H. n., 2010, Griffin Records).

Végül említsük meg, hogy Marco Pallis maga is szerzett zenét. 89 évesen publikálta például a *String Quartet in F#-t*, és nagyjából ugyanekkor adták elő *Nocturne de l'Éphémère* című művét a londoni Queen Elizabeth Hallban. Amikor 94 évesen meghalt, éppen a tantrikus tibeti buddhizmus egyik legfontosabb szentje, Milarepa (kb. 1052–1135) életén alapuló „operán" dolgozott. E befejezetlen műve egységbe foglalta volna élete két fő törekvését: a régi európai zene és a tibeti kultúra iránti szeretetét – de így is a nyugati és a keleti kultúra közötti hídépítések szép példája maradt.

Hegedűs Zoltán

Nagy Csaba
A MELANKÓLIA ANATÓMIÁJA
Koncert (Budapest, 2016. december 16., Hamvas Béla Alapítvány)

Örvények. Az örvények viselkedése aránylag találóan írja le azokat az eseményeket, amelyekről szó lesz. És persze kellően és szépségesen érthetetlenül.

A messzi légóceánok forgásrendszerei egymástól távol eső területeket összekötnek; a kölcsönhatások bonyolult mátrixba rendeződve, frontokkal és ciklonokkal, keresztszelekkel és *microburst*ökkel, izobárokkal és gradiensekkel, szigorú törvényszerűségek mentén zajló jelenségeket okoznak.

Más szavakkal ugyanez:

Esik az eső.

Akár így:

Volt egy koncert.

Előzmények?

Nyilván a meteorológiai kiindulási adatok, amelyekből csak néhányat ismerünk, máskülönben lenne tényleg komoly időjárás-előrejelzés, mint ahogyan nincs.

Tihany, nem túl rég, egy szép fagerendás házban, végtelen kedvesség, Régizene Szalon, kis körben; egy szép álom még szebb megvalósítása.

Veszprém, jezsuita templom, nagy közönség, reneszánsz lant és *vihuela*, a város, ahol rég elfeledett szerzőkről már folyékonyan beszélnek, ahol a Lipóti Pékségben kérdezek a *Llibre Vermell* után, és azt mondják, hogy *„Ja, az a piros könyv, meg valami régi zarándok-cucc…?"* Egy nagy álom realizálása. A Prima-díj, amit régizene-együttes kapott.

A Rózsavölgyi Zeneműbolt, ahol egy *jazz*-rajongó barát kissé akadozva, de megkérdezi az eladót, hogy Narvaez-CD van-e? Amitől pár embernek valami megmelegszik, ott belül.

A tradicionális gondolkodók köre. Színvonalas kiadványok, könyvek, újságok.

Az Arcticus Kiadó. Amely rég megszűnt, vége. De ragyogást hagyott maga után. Meg fontos köteteket. Az *eBay*-en néhányuk százdollárokért ma már elérhetetlen unikum.

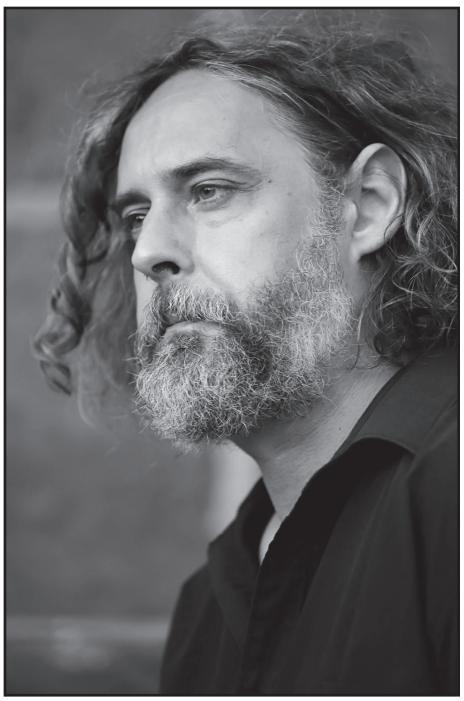
Hamvas Béla.

Akinek szellemisége és a régizene között szép analógiák húzódnak.

Nem túl ismert egyik sem, még manapság se, de a legváratlanabb helyeken és a legkülönfélébb emberek között bukkannak fel. Egy láthatatlan szövet, a Láthatatlan Történet. Mindkettő kiindulása a felettünk-alattunk-bennünk húzódó világok, a tiszta eszmeiség. A kezdők gyönyörködhetnek az *Anthologia Humana* szép idézeteiben és a háromakkordos *Folia* harmóniájában.

Aztán finoman bele lehet bonyolódni a *Scientia Sacra* komplikált számelméleti-metafizikai traktátusaiba, éppúgy, mint a reneszánsz polifónia szólamelosztásaiba vagy Machaut izoritmiás motettáiba.

A Medio Kiadó, aki útnak indítja és egyengeti a Hamvas Béla kötetek sorát. Melyek alapjai, a kéziratok, szép segítség révén, egy elegáns belvárosi lakásban laknak, két lépésre az Országháztól. Az egyik nagyobb szoba különösen jó akusztikája és a fenti véletlenszálakból fonódott hálózat időbelisége finom feszültség forrása lett, amely végül egy lakáskoncertben oldódott meg.

Nagy Csaba

Szép dolog? Feltétlenül.

Emlékszünk?

„Szépség ott keletkezik, ahol feszültség támad a pillanat és az időtlenség között."

Kezdés.

Sötét, csak a kottafények égnek. Pár szó bevezetés.

Aztán megpendíti.

Borzongás.

Mint amikor átgémberedett tagokkal belecsusszanunk a forró vízbe a törökfürdőben.

Mint amikor benyitunk egy előkelő, szépen megterített terembe.

Mint amikor egy hatputtonyos Tokajiba kortyolunk.

Erős és sűrű.

Napsütés. Esszencia.

Metafizika-párlat.

Nyilván az is világos lesz, hogy a reneszánsz lant tényleg az egyik leghalkabb hangszer, és az egyik legszebb ember alkotta tónus, meg hogy pont ekkora szobába való, és pont annak a létszámnak, aki ott volt, de a mögöttes tartalom, az egészen meghökkentő. Hogy egyszerű a zenei szerkezet, és aránytalanul nagy a harmóniaérzet.

Albrecht Dürer: A rózsafüzér ünnepe; részlet (1506)

Dufay és Spinacino, Milano és Aquila. Régi szerzők, az évszám az 1500-as évek közepe. Annyira közel ülünk, hogy beleérünk az aurába, mely normál esetben csak az előadót és a hangszert fogja körbe. Tehát nincs műélvezet, nem szopogatjuk a MüPa erkélyén egyedül a kultúra-cukorkát, húszféle másik dolgon pörgetve az agyunkat. Dráma van, folyamatos intellektuális ottlét, nincs oldalra pislogás. Cserében egészen különleges az élmény, teljesen a zene belsejébe kerülünk. Megrendítő.

„(…) az érzéki világ nem egyéb, mint az alvajáró lény káprázata. A világ nem hely, hanem állapot, és ez az állapot a varázslat, a májá. Amikor ezzel az élménnyel találkozom, megrendülök. Nem valóság a ház és mögötte a felhő és mögötte az ég. Nem valóság a leány, aki szembe jön, és nem valóság a virág, amit a kezében tart. Megrendülök és keresni kezdek és a varázslat mögé nyúlok, hogy leleplezzem és megtudjam, mi a valóság. Ezt a reszketést és tudásszenvedélyt hívják gondolkodásnak."

Csaba játszik nekünk. Mert ő is gondolkodik. Mellette az a sok Hamvas Béla könyv és kézirat a polcok labirintusában olyan, mint egy titkos erőtér, amely a több millió betű és karakter esetlen halmazából egy nagyívű és merész rendszert csinált, és amely tökéletesen rezonál ezzel a zenével, mint a húr az oktáv- és kvintpárjával.

Vihuela-művek következnek. A régi Spanyolország zenei ellenállásának jelképe a megszálló mór csapatok *laud*jával szemben. Néhány szerző kevés műve maradt fenn. A hangszer kicsi, nagyon halk, a tónus finom, olyan, mintha a többrétegű megszólalásból a felső-külső attraktív csillogást levetné, és azt mutatná nekünk, ami a lényeg, ami az Egy. Szelíd és alázatos.

Csaba beszél róla kicsit.

Úgy fogja, hogy ez jut eszembe:

„Érzékeny és törékeny, ártatlan és egyszerű. Gyengéd volt. Olyan gyengéd volt, hogy ahányszor csak arra gondolok, milyen gyengéd volt, megrendülök, szemembe könnyek gyűlnek. Azóta szeretem őt. Azóta szeretem őt mindenek felett és határtalanul és szenvedélyesen és reszketve szeretem és azóta értem, hogy a gyengédség az ő legnagyobb ereje. Ez a szelídség. Ez az alázat. A finomság, a tapintat, az előzékenység, az udvariasság, a báj, a türelem, a diszkréció. (…) Azért olyan erős, mert olyan gyenge. (…) Az ő félelmetes hatalma azért mennydörög, mert ő a leghalkabb."

Differencias.

Nem, nem az analógiás gondolkodásmód kifejtése következik. Vagy mégis? Így hívták a variációformákat, amelyeket most Csaba játszik. Valderrabano – a szerző neve, a feledés határán, *folia*-futamai viszont olyanok, hogy szép tömeg gyűlik az utcán az ablak alatt, pedig a második emeleten vagyunk.

A kettes villamos megáll, a külföldiek tátott szájjal hallgatják a kiáradó csodát. Csaba kicsit megfeledkezik magáról, beszívta az örvény, virtuozitása lenyűgöző, nekem furcsa, de Jimi Hendrix jutott eszembe, amikor *„beszippantotta a gitárja"*. Mi pedig bámuljuk a rozettát, mintha valami *mandala* lenne…

Három lélegzetnyi szünet; hangszerváltás, most a barokk lant lép színre.

Csaba szeretettel fogja, fűzi át a szíjat, de a szemében az van, hogy *mit tettek veled, te szegény…* Beszél arról, hogy a zene fejlődése bizonyos szempontból a hangosság fokozása mentén haladt.

Valóban, a hangerő körülbelül dupla, óriási hangi kiterjedés, komoly basszushúrok.

Az irány azonban csak horizontális. A merőlegesség szűnőben. Német késő-barokk, Bach kortársai, Kellner, Eckstein és természetesen Weiss.

A villamos hangos csörgéssel továbbmegy, a Hamvas-kötet becsukódik. Szép hangzás, kellemes langyosvíz. Atompontos. Szerkezetek szorítása, rizspor, üresség. Zeneiskolásoknak kötelező. Jobb pillanataiban karcolgatja a felszínt.

Saját koordináta-rendszerében rendkívül jó zene.

Viszont sima koncert-*feeling*, valahol a jobb 15. sor, 9. szék, parkolás a mélygarázs -2. szintjén, piros Audi mellett állunk, ezt próbáljuk megjegyezni. Öt más dologra tudok párhuzamosan gondolni, pedig figyelek, higgyétek el. A francia barokkra gondolok, amely ugyanekkor, ugyanezen a hangszeren el tudna varázsolni.

A kontraszt az előzőekkel őrületes. Átsuhan rajtam, hogy ez így, ez az egész, egy direkt összeesküvés, zseniális, tényleg.

Vége, nagy taps.

Erős.

Tapshőmérséklet, újabban ezt figyelgetem mindenhol. Mert a közönség tudja, mi a jó, ne becsüljük le soha.

Szemekben szép fények.

Néhány üveg bor előkerül.

Beszélgetünk, gondolkodunk, sóhajtozunk. Barátok, ismerősök.

Kézről kézre jár egy új AliaVox-os *Llibre Vermell*, tapogatjuk a celofánt, ki sem merjük nyitni.

Az új Hamvas-kötet, *A valóságban felébredni*, ott van pár az asztalon. Gyönyörű kiadás. Az egyik felbontódik, még az illata is jó. Nevetünk, mert találomra belenyitva, Hamvas teljes komolysággal arról beszél, hogy szerinte a hársfának van a legsűrűbb árnyéka…

De nagyon jó volt itt.

Király Péter